

ВІДГУК

офіційного опонента, кандидата педагогічних наук, доцента

Шапаренко Христини Андріївни на дисертацію

Ємчик Олександри Григорівни

«Розвиток творчого потенціалу магістрів дошкільної освіти у процесі

професійної підготовки»,

подану до захисту на здобуття наукового ступеня

кандидата педагогічних наук за спеціальністю

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Зміна освітньої парадигми від традиційної до особистісно-орієнтованої, перехід освіти на нові державні стандарти вимагають від вищої педагогічної школи досконалої підготовки висококваліфікованих фахівців дошкільної освіти спроможних виконувати покладені на них обов'язки на високому професійному рівні, знаходити нестандартні і найбільш ефективні способи вирішення освітніх завдань, формувати творчу особистість як дитини дошкільного віку так і студента.

Дисертаційне дослідження Ємчик О.Г. має незаперечну актуальність, оскільки викликане необхідністю підвищення рівня ефективності підготовки магістрів дошкільної освіти, розвиток творчого потенціалу особистості як передумови ефективної науково-дослідної роботи, систематичного вдосконалення змісту навчання, впровадження в освітній процес сучасних інноваційних методів аналізу й оцінювання навчально-пізнавальної діяльності.

Аналіз дисертаційної роботи та автореферату засвідчує про наукову завершеність і самостійність рецензованого дослідження. Зокрема, автор глибоко і переконливо обґрунтувала актуальність теми, ступінь її дослідженості у науковій літературі, встановивши, що до цього часу розвиток творчого потенціалу магістрів дошкільної освіти не був предметом спеціального дослідження; не дістали грунтовного розкриття питання розробки моделі розвитку творчого потенціалу магістрів дошкільної освіти у процесі професійної підготовки. Актуальність означеної проблеми посилюється також необхідністю усунення суперечностей, які автор чітко виділила у вступі.

Слід підкреслити високий рівень методологічної виваженості дисертації: чітко визначено мету і завдання дослідження, об'єкт і предмет дослідження, вдумливо обрано комплекс методів науково-педагогічного дослідження, які надали змогу системно, глибоко й аргументовано розкрити тему дослідження.

Заслуговує позитивної оцінки структура дисертації, вибудувана в логіці дослідницьких завдань. Це дало можливість простежити і визначити ступінь (а він є достатнім) розв'язання завдань дослідження.

Наукову цінність має здійснений у першому розділі семантичний аналіз сутності основних дефініцій дослідження «творчий потенціал», «творча діяльність», «творча активність», «творча особистість» та показано їх взаємозв'язок (с.47). Зокрема, Олександрою Григорівною встановлено, що творчий потенціал постає основною детермінантою творчої особистості і є її якістю, яка відображає внутрішню склонність до реалізації творчої активності, яка, у свою чергу, знаходить зовнішнє вираження у процесі творчої діяльності за наявності певних умов.

Поняття «творчий потенціал магістра дошкільної освіти» у здійсненому дослідженні Олександра Григорівна тлумачить як інтегративну якість особистості фахівця з дошкільної освіти, що є системою професійних знань і вмінь, психологічних характеристик педагога, що забезпечують провадження творчої педагогічної діяльності, самовдосконалення, спрямовані на розвиток творчої особистості студентів, їхньої готовності до творчої взаємодії з дітьми дошкільного віку та набувають розвитку у процесі професійної підготовки в умовах магістратури.

Привертає увагу другий розділ дисертації «Структурно-функціональна модель розвитку творчого потенціалу магістрів дошкільної освіти» де автором визначено критерії, показники та рівні розвитку творчого потенціалу студентів; діагностовано сучасний стан розвитку творчого потенціалу магістрів дошкільної освіти у процесі професійної підготовки. Це дало змогу розробити структурно-функціональну модель розвитку творчого потенціалу магістрів дошкільної освіти у процесі професійної підготовки, а також визначити

найважливіші напрями вдосконалення змісту підготовки магістра дошкільної освіти в контексті розвитку його творчого потенціалу.

На основі виокремлених компонентів творчого потенціалу магістра дошкільної освіти дисертантка доречно визначає й обґрутовує мотиваційний, когнітивний, креативний, операційний, рефлексивний критерії розвитку творчого потенціалу магістрів дошкільної освіти та показники, які їх уточнюють і деталізують. Запропоновано змістові характеристики рівнів (інноваційний, виражений, латентний) відповідно до ознак їхнього вияву в реальній педагогічній ситуації.

Осмислення концептуальних основ дослідження, результатів констатувального етапу експерименту дало змогу Олександрі Григорівні розробити структурно-функціональну модель розвитку творчого потенціалу магістрів дошкільної освіти у процесі професійної підготовки (стор. 117).

Варто визначити, що у запропонованій моделі чітко сформульовано мету та очікуваний результат розвитку творчого потенціалу магістрів дошкільної освіти у процесі професійної підготовки; визначено основні принципи організації; вдумливо визначено комплекс завдань; розкрито концептуальні підходи дослідження, доречно підібрані організаційно-педагогічні умови забезпечення процесу розвитку творчого потенціалу магістрів дошкільної освіти.

Вважаємо, що у третьому розділі роботи Ємчик О.Г. цілком виправдано приділила увагу реалізації структурно-функціональної моделі розвитку творчого потенціалу магістра дошкільної освіти у процесі професійної підготовки; схарактеризувала організацію та хід експериментальної навчально-вихованої діяльності й проаналізувала результати формувального педагогічного експерименту.

Автором чітко визначено завдання та розкрито особливості організації та проведення педагогічного експерименту на усіх його етапах. Позитивно можна оцінити широку палітру параметрів і показників, за якими здійснювалося експериментальне дослідження. Варто зауважити, що під час проведення експериментальної роботи було розроблено і застосовано методику психолого-

педагогічного діагностування рівнів розвитку творчого потенціалу магістрів дошкільної освіти.

Необхідно відмітити чіткість у подачі матеріалів формувального експерименту, що дало можливість простежити поетапний рух студентів від діяльності під керівництвом викладача до самокерованого навчання та розвитку, а від нього – до саморозвитку творчого потенціалу та самореалізації його під час організації навчально-виховної роботи із студентами та дітьми дошкільного віку. Автором розроблено і впроваджено навчальну дисципліну «Основи розвитку творчого потенціалу майбутнього вихователя дошкільного навчального закладу» та комплекс практичних завдань для розвитку творчого потенціалу магістрів дошкільної освіти (педагогічні задачі, вправи з використанням педагогічних ситуацій, тренінгові завдання для творчого розвитку).

Олександрою Григорівною подано детальний аналіз результатів експериментальної роботи. Результати порівняльного дослідження узагальнені у 10 таблицях та 7 додатках та висвітлюють переваги впровадження розробленої автором моделі у експериментальних групах. Для виявлення статистичної достовірності кількісних та якісних змін у рівнях розвитку творчого потенціалу майбутніх магістрів дошкільної освіти автором застосовано критерій однорідності К. Пірсона. У висновках узагальнено результати наукових розвідок відповідно до висунутих завдань дослідження.

У дисертації використано достатній масив наукових джерел (311 найменувань, з них 9 – іноземною мовою), що підкреслює міждисциплінарний характер роботи.

Велику практичну цінність мають додатки до дисертації, які містять методики для діагностування рівнів розвитку творчого потенціалу магістрів дошкільної освіти у процесі професійної підготовки та результати педагогічного експерименту, аналіз навчальних планів підготовки магістрів дошкільної освіти, програму вибіркової навчальної дисципліни з розвитку творчого потенціалу магістрів дошкільної освіти тощо.

Автореферат відповідає основним положенням змісту дисертації.

Викликає схвалення широка апробація результатів дослідження на міжнародних (11), всеукраїнських (5), регіональних (2) науково-практичних конференціях і в 22 одноосібних публікаціях здобувача.

Отже, рецензована дисертація є самостійним, завершеним науковим дослідженням, результати якого мають важливе теоретичне й практичне значення для системи підготовки майбутніх магістрів дошкільної освіти. Проте, аналізуючи дисертацію як синтезований результат наукового дослідження вважаємо за доцільне висловити деякі міркування та побажання:

1. Розкриваючи методологічні засади дослідження, автор спирається на особистісно орієнтований, гуманістичний, діяльнісний, акмеологічний, системний підходи. Вибір цих підходів автор обґруntовує, проте, із нашого погляду, доречним було б звернення до ідей феноменологічного підходу, який дозволяє реалізувати ідеали гуманістичної педагогіки та сприяє організації освітнього процесу, за якого здійснюється задоволення індивідуальних освітніх потреб студентів з урахуванням рівня розвитку їх творчого потенціалу. Адже феноменологічний підхід зосереджує увагу на важливих для розвитку творчого потенціалу якостях: свідомість, самосвідомість, креативність, здатність планувати, приймати рішення й відповіальність за них.

2. Уважаємо, що наукове дослідження виграло б, якби автор одним критеріїв розвитку творчого потенціалу магістрів передбачив наявність педагогічної інтуїції, яка проявляється на високому рівні творчого розвитку і виступає як засіб оперативного коректування педагогічного задуму, передбачаючи вміння швидкого, безсвідомого відбору педагогом ефективних методів і прийомів педагогічного впливу в ситуаціях недостатньої інформації про сутність педагогічного явища.

3. У дисертаційному дослідження спостерігаються певні аспекти які потребують уточнення, зокрема такі: на с.133 автор відносить практику до позааудиторних форм роботи, а на с.159 практика визначається як окрема форма навчання у вищій школі; на с.175 повідомляється, що одним з основних завдань для студентів під час організації практики була розробка проекту інноваційної технології та її впровадження в педагогічної процес. Бажано було

б проілюструвати проекти інноваційних технологій студентів на конкретних прикладах.

4. Із нашого погляду, в дисертації недостатньо повно показана роль педагогічної практики в розвитку творчого потенціалу магістрів, а також специфіка її організації в закладі вищої освіти зі студентами та в дошкільному навчальному закладі з дітьми дошкільного віку.

5. Зміст і практичне значення наукового дослідження, із нашого погляду, стали б більш наочними за умови представлення програм педагогічних практик (асистентської і переддипломної) у додатках.

Висловлені зауваження в переважній більшості не є принциповими і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження.

Дисертаційне дослідження «Розвиток творчого потенціалу магістрів дошкільної освіти у процесі професійної підготовки» заслуговує позитивної оцінки, відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24.07.2013 року (пп. 9, 11, 12, 13, 14), а її автор – **Ємчик Олександра Григорівна** – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук,
доцент, декан факультету
дошкільної і спеціальної освіти
та історії

КЗ «Харківська гуманітарно-
педагогічна академія»

ХОР

Х.А. Шапаренко

Підпис Шапаренко Х.А.

Засвідчую

Начальник відділу кадрів

«12» лютого 2018 рік